

БАЦЬКАЎШЧИНА

WHITERUTHENIAN NEWSPAPER „THE FATHERLAND“

Цана 1 н. м.

№ 5 (8)

22 лютага 1948 г.

ГОД ВЫДАНЬЯ 2

ДЭКЛЯРАЦЫЯ РАДЫ БНР

(БЕЛАРУСКАЕ НАРОДНАЕ РЭСПУБЛІКІ),
ПРЫНЯТАЯ 29-га СЪНЕЖНІ 1947 г.

Рада Беларускае Народнае Рэспублікі, сабраўшыся на сход у гістарычны дзень 30-ых угодкаў абвешчаныя І-ым Усебеларускім Кангрэсам у Менску Беларускае Народнае Рэспублікі, урачыста заяўляе, што яна ў інадалей:

1. імкненца да ўжыццяўлення волі беларускага народу да незалежнага гаспадарства жыцця, выказанай ім вуснамі І-га Усебеларускага Кангрэсу ў Актам 25 Сакавіка;

2. не прызнае ў ніколі ня прызнае БССР за форму беларускага незалежнага гаспадарства, уважаючи яе за расейска-камуністичную фікцию беларускае гаспадарства салідарнасці, накінутую Москвой, як сродак панявлення беларускага народу, ягонага нацыянальнага, матар'янага, а навет і фізычнага вынішчэння;

3. не прызнае ў ніколі ня прызнае на будучыню, як неабязываючыя беларускі народ, усе ўмовы ў забавізаны, якія няпраўна ад імя беларускага народу падпісалі ўрады СССР, Польшчы ў г. зв. «урад БССР» — маскоўская акупацийная адміністрацыя ў Беларусі;

4. маючы мандат ад І-га Усебеларускага Кангрэсу, застасцца адзінапраўным і найвышэйшим рэпрэзентантам гаспадарства волі беларускага народу, упаўнамочваючым выступаць ад ягонага імёма ўрад БНР;

5. выказвае давер і застасцца вернай Прэзыдэнту Беларускае Народнае Рэспублікі — найвышэйшаму прадстаўніку сувэрэнных правоў беларускага народу;

6. імкненца да салідарнасці ў супрацоўніцтве з усімі панявленымі ў загражданы маскоўскім камунізмам народамі, якія прызнаюць сувэрэнныя права беларускага народу ў ягоных этнографічных межах.

Рада ўважае, што ў перажывалы мамант сінім галоўным абавязкам ёсьць поўная кансалідацыя ўсіх нацыянальных беларускіх сілаў і змабілізацыя іх на змаганні за канчальнае вызваленне беларускага народу ад маскоўскага іяволі і аднаўленне Беларускага Народнае Дэмакратычнае Рэспублікі.

РАДА
БЕЛАРУСКАЕ НАРОДНАЕ РЭСПУБЛІКІ
(БНР)

БНР ЖЫВЕ — — ЖЫВЕ БНР!

Сяныя мы маем высокі гонар першымі апублікаўцамі на сваіх балонах Дэкларацыю Рады Беларускае Народнае Рэспублікі (БНР), прынятую ў 29-га сінегня 1947 г., але толькі цяпер атрыманую намі ад Сакратарыяту Рады БНР (праз Швайцарыю) дзеля зъмяшчэння ў друку. Хоць ад часу прыніцця гэтася Дэкларацыі прамінула ўжо блізу два месяцы, аднак актульнасць ейная за гэты час ня толькі ані не абнізілася, але наадварот, у бегу сяняняшніх падзеяў набірае штораз большасць значэннясці. Дый ня дзіва. Во, будучы апошнім у часе дакументам існаванья, дзеяньня ў волі найвышэйшага органу Беларускае Народнае Рэспублікі, Дэкларацыя адначасна становіцца і першым публічным выступленнем гэтага органу пасля даўжайшага часу ягонае дзеяньнісці, хоць і наўонкі, дзеля пэўных абетавінаў, невыяўлянае, але ўнутры бязупыннае, упорыстае працы ўсё ў тым-же духу ѹ кірунку, запаведаным самым улададаўцам — Народам, у духу ѹ кірунку ўжыццяўлення запраўданае, бязумоўнае гаспадарстваўскага незалежнасці Бацькаўшчыны.

Ужо трыццаць год, як зацеплены пад злымі, няспрыяльнымі віхурамі на ўсепародным сходзе Першага Усебеларускага Кангрэсу ў Менску, а на ўсю магутнасць распалены паслья ў вялікім гістарычным акце 25 сакавіка — бязупынна гарыць і паля пэтыя сянянія ў гэных трох, съвятых для кожнага съведамага суродзіча літарах БНР. Гарыць і ня гасыне, як ні старающа дастаць ягэ ў тут подзумухі гэных віхураў здалёку, а часам і зблізу. Наадварот — такія подзумухі сіберных вястроў часам толькі мацин раздзымуюць гэтыя съвятыя агонь, і разгарацца ён яшчэ больш, як-бы на запавет вялікага нашага насты.

Разгараіця хутчэй, мой агонь, між імглы,
Хай цябе шум вястроў ня пужаець!
Пагашаюць яны аганечак малы,
А вялікі — мациней раздзымуюць.

(Максім Багдановіч).

Во гэта запраўды вялікі агонь — Зыніч самога Народу.

Апублікацыйные сянянія апошніяе Дэкларацыі Рады БНР — новы ўспалох гэтага агня-Зыніча — якраз супадае ў часе з трыццацімі ўгодкамі аднае зь векавімі падзеяў нашася нацыянальнае гісторыі — з трыццацігодаўдзялем першага пераняцця ўлады якраз тэю самаю Радаю БНР. То-ж бо якраз трыццаць год таму — у дніх 19—21 лютага 1918 г. — упяршыню ў сталіцы Рэспублікі вольна ўзвіўся наш гаспадарстваўскі сцяг, і пачаў свою службу народу першыя запраўды агня ўрад — Народны Сакратарыят БНР. Апублікацыйные сяняніяе Дэкларацыі Рады БНР, хоць мо ў выпадкам, але прыпала якраз на трыццацігодаўдзяле абвешчаныя Першася Устаўнае Граматы БНР — урачыстага акту аб пераняцці ўлады на вольнай ад ворага Бацькаўшчыне. І зноў-жа — дармо, што не дала доля надаўжай утрымліцца гэней уладзе над Бацькаўшчынай, над сінай зямлёю — улада тая над сёрыдамі людзей зямлі — дзяцей Бацькаўшчыны, гэз-бяяныя яны былі, трывас пяўхільна ў сянянія. І цяперашнія Дэкларацыі Рады БНР адно прыпамінае людзямі аб гэней уладзе, аб тым, што стыро пе ня выпушчанае з рук і прыймае пад сябе ўсіх суродзічаў добрае волі ў ідэі.

Але што яшчэ тут важней і значнней, дык гэта тое, што такі напамінак зъверху спатыкаеца з адначасным сустэрочным стыхійным рухам із самых нізоў, ад самых тых людзей, рухам, съкіраваным напярэймы недасяглага яшчэ закліку верху. Першыя выявы гэтага руху мы таксама маем прыемнасць падаць наўпым чытачом сянянія, друкуючы на ішымі месцы ліст Беларусау Французскія Зоны да Прэзыдэнта БНР і рэзалиюць актыву Згуртаваныя Беларусау Вялікае Брытаніі. Гэтыя першыя дакумэнты съвetchаць, што людзі ў самі, без напамінку, аддаюць сябе зноў пад уладу гэтага адзінага аўтарытэту, які, як добра кажуць яны, «быў створаны самымі Беларусамі ў на-

СУПРАЦЬ ЗАБОЮ НАРОДА

ЗША СУПРАЦЬ ЗАБОЙСТВА НАРОДАУ
Нью-Ёрк (ДЭНА-ИНС). ЗША запатрабавалі ад Гаспадарскае й Сацыяльнае Рады ЗН прысьпешыць выпрацаваныя канвенцыі, якія абвесьціла-б забойства народаў супрацьзаконным, із тым, каб Агульны Зъезд ЗН мог канчальна перагаласаваць гэту справу яшчэ сёлета.

Амерыканскі дэлегат, Уолтэр Кочніг запрапанаваў, каб Сэкратарыят ЗН і практнікія камісія, да якое пачынны належала Францыя, Венгрыя, Данія й ЗША апрацавалі пададзенныя цяпер дакументы пра забойства народаў.

НЯ ТОЛЬКІ ЖЫДЫ ПАЦЯРПЕЛІ...

Манчэстэр (ДЭНА-Рэйтар). Знаная Амерыканскай пісменніці Пірль Бак, якая атрымала ў 1938 г. нобеліскую прэмію ў літаратуры, у лісце да газеты «Манчэстэр Гардзіян» выступіла супраць злачынства забойства народаў — «разбурэнія якое-небудзь расавае, нацыянальнае, ролігічнае і палітычнае іх моўнае групы».

«Ня толькі Жыды пацярпелі ад забойства народаў,

ЯШЧЭ ГОРШ ЗА ЦАРЫЗМ

«КАМУНІЗМ — АДВЕРНУТЫ ЦАРЫЗМ»

Оксфорд (ДЭНА-ИНС). Брытанскі прэм'ер-міністар Этлі ў сваёй прамове схарактрызаваў камунізм, як «адвернуты царызм» і заявіў, што Савецкі Саюз адварнуўся ад цывілізацыі.

«Камунізм, — сказаў Этлі, — які ўзбуйць на кантынэнты ў аўтарытарнай атмасфэры, а распусцецца на грунты царызму — завярнуўся да цывілізацыі плячыма. Треба ўяўвіць сабе, што за надзвычай цяжкую проблему паставілі перад сабою Расейцы, спрадбуочыя нагнаць асталасць прынамся на 300 год».

Супрацтавячы брытанскі сацыялізм савецкаму

АПОННІМ ЧАСАМ

* 23-га лютага ў Лёндане мae начацца канферэнцыя трох вялікіх гаспадарстваў (без СССР) у справе Нямеччыны.

* «Правда» ў справе лёнданскага камунізму трох піша, што «ангельска-амерыканскія дыплёматы пастаравілі развязаць раду міністтраў замежных спраў». Канферэнцыя быццам-бы парушае Патсдамскую й Ялцінскую ўмовы. «Пастановы камітэрэйцы» ня будуць менч піякіс запраўднае сілы», — піша «Правда».

* Замежна-палітычна камісія амёрыканскага сэнату скараціла суму для першага перыяду пляну Мршала на 1,5 міліярдаў даляраў і абмежыла гэты перыяд да 12 месецяў (прызыдзіл Трумана прасіў на гэту магу 6,8 міліярдаў даляраў на 15 месецяў, пачынаючы ад 1 красавіка сёлета).

— піша ў лісце, — у 1935 г., каб толькі іншы прыклад прывесці, калі пяцёх тысячай Гаіціяну выпрацана дамініканскім дыктатарам Трухільё (гм... ну, а іншыя некаторыя дыктатары хіба сівятыя? Ці пяць-ма тысячамі вынішчаны ў СССР народы — такія, як Калымкі, Татары — адным махам, іншыя, як і наш — «медленно, но верно» — Рэд.). Гандаль жанчынамі, дзецімі і пяяльнікамі на праўпай дарозе абвешчаны міжнародным злачынствам, таксама, як гандаль наркотыкамі і піранцтва. Забойства-ж народаў сталася яшчэ гразнейшай пебясьпекай, якія напоўнія яшчэ пабольшае, бо наці рознага цывілізацыйнага ўзроўня змушаныя супрацакацца міжсобу й пры гэтым пачынаюць разыходжаны ў паглядах».

Калі-б паўстаў закон супраць забойства народаў, піша далей Пірль Бак, дык Рыбэнтроп ня мог-бы гасьціцца іямецкім паслом у Лёндане, тымчасам як ягоны ўрад санкцыянуваў мерапрыёмствы супраць Жыдоў. Відаваты ў забойсьціве народаў асобы пачынаюць цягчыні ўздыжаны ўзякаюць ад кары, стаючыся дыплёматамі або знаходзячы прытулак вонкіх сабскага краю.

«Ангельшчына сянянія ў крытычным стане, — сказаў Этлі. — Мы стаём пасярод вялізарнага эксперыменту — будаўніцтва сацыялізму, а гэта вымагае ад мужчыні ў жанчыні ў грамадзстве куды больш, чым-сякія іншы «ізі».

«Наши брытанскі сацыялізм, — сказаў Этлі, — і сацыялізм Заходніх Эўропы маюць сваё карэніне ў эўрапейскай цывілізацыі, у гуманізме, у хрысціянісцтве, а ў Ангельшчыне — у нашай брытанскай гісторыі».

«Даромна было-б спрачацца, што таталітарная й дэмократычна ідэялігіі павінны ўвайсці ў канфлікт міжсобу».

Этлі падчыркнуў, што брытанская лейбарыстаўская партыя заўсёды адхіляла стварэніе адзінага руху з камуністычнай партыяй «дзеля грунтуюных разыходжанін ў паглядах». Ён дадаў, што ў ягоным габініце выпадкам даходзе да разыходжанін ў паглядах ідэялігічнага парадку, але яны развязаючы піляхам перамоваў, і то найчасцей кампрамісна.

працяту дзесяцігоддзю выказаў непагрэшную нацыянальную, палітычную й рэпрэзэнтацыйную дзеянасць» (гл. «Зыезд Беларуса ў Французскія Землі» у папярэднім № 4 (7) нашае газеты). Гэтым самым дасцда выразны ѹ становікі адказ і адпор пэўным спробам алюшняга часу гальванізація некаторыя, вельмі памоччыны (і то з розных бакоў...) «аўтарытэты», накіданыя сваёй парой усялякім «панамі», што мелі магчымасць гаспадарыца над нашай замлёні і над цаламі, але на душамі ѹ сэрцамі нашымі... **БНР і толькі БНР — рэспубліка Першага Усебеларускага Кангрэсу, рэспубліка 25 Сакавіка — адна можа мець уладу над душой і сэрцам нацыі.**

І з асаблівым задавальнеінем трэба падчыркнуць яшчэ ѹ тое, што найвышэйшым пэрсанальнім носбітам гэтага аўтарытэту ѹ улады, аб якім успамінае Дэкларацыя, стаіць сяняня чалавек крышталльнае нацыянальнае ѹ індывідуальнае чысьціні, стойкі змагар з усімі верагамі ѹ акупантамі нашага краю — і варшаўскім, і маскоўскім, і борлінскім — чалавек, які павет у саім асабістым харктарамі так шчасльіва спалучы ўсе бадай пазытыўныя рысы нашае нацыянальнае псыхікі — і сціпласць, але ѹ становікі, і ініцыятыўнасць, але ѹ разважнасць, і лагоднасць, але і ўпорыстасць, і згодлівасць, але ѹ прыціповасць. Але-ж, якоба сяняняшняга Прэзыдэнта БНР — гэта мо адна з найбольшых зарукаў таго, што стырно нашага нацыянальнага карабля сяняня ѹ пэўных і цвёрдых руках, і курс настаўлены на адзінную і ўсім жадающую моту.

Пэўна — Прэзыдэнт БНР для нас зусім ня тое, што для людзей пэўнага кірунку ѹ настаўлення які-небудзь «правадыр» — «фюрэр», «з ласкі Божас (ци «з ласкі Божая Гары», як кажуць ціпэр ін'каторыя). Прэзыдэнт Рэспублікі — толькі найвышэйшы выканавец найвышэйшай волі народу. Дый наагат, ці-ж матла-дадна асоба, навет і найпазытыўнейшая ѹ найвыдатнейшая ѹ сваіх якасцях, навет і з найболыш «съветлымі намаганьнямі», як выказваюцца нашыя суродзічы з французскіх зон — забясьпечыць поўную і канчальную ѹдачу цэлас справы? Ведама, пачэрнія тут — навет ня тое, каб асобы — найболыш патрэбен гурт, грамада, зынітаваная стаўлівай съцію. Да першых рады гэтага гурту — Рада БНР — ужо сабраўшыся зноў пад старым баёвым съягам, зьбіраеца ѹ гуртуеца пад ім і шырэйшай ды далейшая грамада, а цяпер, закліканыя да гэтага, пачнуць зьбірацца ѹ гуртавацца яшчэ болей, шырэй і далей — ды, пэўна-ж зьбяруцца ѹ згуртуваша ўсе суродзічы добрае волі ѹ ідэі дзеля канчальнага шыхтаванья радоў і пільнай баёвай гатовасці.

Бо пры ўсіх «съветлых намаганьнях» ніколі нельга забывацца на тое, што ня дрэмлюць і Ѹёмныя сілы, а сяняня навет асабліва пагрозна нахмарваюцца ѹ намерваюцца — таксама да бою і, можа, як для іх — да апошняга бою. Дык-жа хай паважнаю перасыяро-га будуць для нас слова таго-ж паэтэ з таго-ж вершу:

Разгайся хутчай, зіхаці, аганёк,
Каб, калі і замёр ты бяз долі, —
Усіх служаў-бы страшны, аbstупіўши іх, змрок —
Хай агнёу не гасіл-бі ніколі!

Прайда, тое вогнішча, ля якога зьбіраемся мы сяняня — гэта ўжо ня той каліні сціплі нашаніўскі «аганёк», які знаў паэта і аб якім запраўды можна было мець страх, каб ён не «замёр бяз долі». Сяняня гэта ўжо запраўды няўгасны агонь — Зыніч Нацыі. Але ѿ-ж падтрымансце яго залежыць ад нас, і ад нас-же залежыць, каб ня даць яму прыціміца ці зусім выгаснуць, або, крый Божа, каб самым як прычыніца часам да гэтага... Прайда й гэта, што ніякай пражорнай цемры ня дасца праглынуць гэты агонь навет падаўжэй, ня тое, каб назаўсёды. І дармо, што гэта ѿ-ж яшчэ — агонь-зыніч Ідэалу, а ня цэлае паўніні рэальнасці — наадварот, мо якраз у гэтым і найбольш ягонай няўгасніць. Бо, як сказаў пра гэта другі паэт — наступнік-спадкаемец першага:

...Лятуценыі ня зъмерклі ѹ галы,
Лятуценыі згасіць немагчыма.
Расыцьрушацца ѹ далі і ў высь,
Каб пагадваць аб съветлым над чорным...

(У. Дубоўка).

Гэтак і сяняня, «аб съветлым над чорным» валадарна нагадвае нам Дэкларацыя Рады БНР. І можа найгалаўнінасць сянае значаньне ѹ тым, што яна найпэўні нагадвае аб гэным галоўным — аб тым,

што Беларусь живе,

непераможная у працы съціплай,
што долю гадавала на жарсыцье
ня горш каралівых палітаў

(У. Дубоўка).

— аб тым, што жыве Яна і ў часах жудаснейшых за- бойстваў народаў, якія толькі-толькі пачынае браць пад сваё асуджаньне цывлізаваны съвест, і што, на- рэшце, і самая верная варта сянае — **БНР — таксама жыве.**

Дык як-жа не адгукніцца на гэты факт, ужо навет адзін, сам сабою, найважнейшы ѹ найдзарахойшы сяняня як-жа ня гукніць усхвалівым выклікам новас вёры, надзеі ѹ жаданьня:

— ЖЫВЕ БНР!

ВЫШЛА БРАШУРА

«1917—1947»

Выпісача можна з Адміністрацыі «Бацькаўшчыны».

Цана 2 н. м.

30 ГОД ЭСТОНСКАЕ НЕЗАЛЕЖНОСТЬЦІ

За 8 дзён па съянце нашых суседаў Летувісаў съяві-куць трыццаты ѹгодкі свае незалежнасці паўночныя суседзі этнографічнае Беларусі — Эстонцы, польскае, прыгожае гаспадарства Эстонія. І гэтае гаспадарства, таксама як Беларусь, — сяняня толькі юрыдычнае паймо ѹ съведамасці праўды съвету.

Гляньямі крыху ѹ гісторию эстонскага народу. Імя Эстонія першы раз успамінае ісъянідзкі гісторык Сюоры Стурлісон у Сазе Олява (IX в.) — Эйстлянд, якое нагадуе назоў Тацыта Аесті. Эстонцы — суседзі пля-мія Крывічоў на паўночным заходзе, але іхная мова ѹ паходжаньне грунтуеца на фінска-вугорскай галіне. І тут адбываецца войны. У часох вялікае інвазіі Эстонцы змушаныя былі змагацца ѹ супраць Данцаў, чыё войска караля Вальдэмара II на пачатку XIII ст. заняло эстонскі замак Калеванлія цяперашнягам Таліну. Цяжкія бай вяліся зь нямецкімі крэжакамі, якія здышылі адпор эстонскага народу ѹ 1227 г. У вызвольным змаганьні Эстонцы, на чале з выдатнымі правадырамі, як прыкл., каралём Лембітам, выяўлі надзвычайні гэраізм. У 1343 г. у Эстоніі зноў узгарлаас змаганье. Блага ўзброеньня, але надзвычайна вытрывалыя ѹ натхнёныя каханьнем Бацькаўшчыны сяляне вызваліа ѹ паўночную частку краю ад данскага панаваньня.

Аднак, із галоўным ворагам — нямецкімі панамі — яны не маглі даць рады, Данцы за 19.000 срэбных марак прадалі Эстонію нямецкаму ордну, які канчальна здушыў эстонскіх змагароў за волю. Абток Само ѹ 1559 г. ізноў апінуўся ѹ руках Данцаў, а іншыя акруті Эстоніі ѹ 1560 г. далучыліся да Швэдзі, у часе панаваньня якой край ізноў адрадзіўся. У 1632 г. кароль Густаў Адольф навет заснаваў тут Эрбца ѹнівэрсітэт. Пасля Эстонія апінулася пад уладай Маскоўцаў. У цяжкіх стагоддзях няволі малы поўночны народ захаваў свою нацыянальную съведамасць, культуру ѹ імкненне да волі.

28. 11. 1917 г. Эстонцы адасабнія ѹ ад Масквы ѹ

24. 2. 1918 г. адвяшчаюць незалежнасць краю. Эстонская войска (пры дапамозе хаўрусынікаў, аддзялі парскіх генэралаў, а пасля ѹ бетарускага аддзела ген. Булак-Балаховіча) затрымала наступ бальшавіцкага гвардый. **Незалежная Эстонія адзюю зь першых прызнала ѹ толькі «факт», але ѹ «дэ-факто» незалежную Беларусь.** 18. 10. 1919 г. пры эстонскім урадзе ѹ Таліне ўжо была акрэдytаваная вайскова-дипломатычнае місіі Беларускага Народнае Рэспублікі (БНР).

Успомін у кароткіх словах духовую культуру Эстонцаў, якая нам далёка піведамая. Нельга не называць тут д-р Ф. Крэйцвальда, які напісаў нацыянальны эпас «Калевіпог», пісменынікі Лідью Койдулас, Э. Вільдес, Вінічпу, Тамсар, Мэтанурка ѹ ін.: кампазітары А. Лемба, А. Копа, Р. Тобіяс, Р. Сара. І. Авік, Міну Гэрм з панулярным Тульякам і. д. Ня чужы нам ужо гімн эстонцаў «Муу ісамаа» («Мая Бацькаўшчына»), съвята эстонская песні, прыгожая вонратка, цікавыя народныя скокі ѹ песні, добра пастаўленае сялянскае мастацтва. Успомнім яшчэ выяўленскае мастацтва: у майлярцыве — Келер, Гоман, П. Раўд, Н. Трык, ілюстратары — К. Раўд, А. Ляйтман, Э. Віральт, Г. Рэйндорф, А. Ларго, дэкаратор — Р. Німан, у скульптуры — І. Корт, А. Вэйцэнберг, А. Адамсон. Адзначым яшчэ, што бальшыня Эстонцаў — лютаране, галоўны занятак іхны — земляробства, а іхны індывідуалізм куды большы за наш. Шмат Эстонцаў займаеца параплаўствам і рыбацтвам (даўгое морскае ўзбярэжжа, шмат абтоўкаў). Добра пастаўленае ткацтва, гадоўля лесу ѹ мэталёвая прамысловасць. Усім ведмая вялікая элекрастанцыя Нарвы ѹ залежы бурага каменнага вугальня.

24 лютага ѹсіх селішчах эстонскіх выгнанцаў у заходніх зонах Нямеччыны горда ўзвіеца сіні-чорна-белы сцяя Эстоніі, а трэх залатыя лявы гербу адзначаюць нязломную веру Эстонцаў — ізноў адбудаўца незалежнае гаспадарства Эстоніі. **М. Вольны.**

ПРАВЯРАЮЦЬ САМІ

Бэрлін. Як паведамляе АП, двум савецкім карэспандэнтам было дазволена агледзець турму ѹ Штраубінгу. Замік паддзеных маршалам Сакалоўскім 206 савецкіх грамадзяніаў, яны знайшлі там толькі 61 — усіх засуджаных вайсковымі судамі за крымінальныя злачынствы. З права быць рэпатрыяваным мала хто з іх хоча скарыстаць. Толькі адзін забойца заяўіў, што з павешаньня ѹ Нямеччыне ці вывазу ѹ Сав. Саюз ён выбірае апошняе, бо ѹ Рәсей скасаваная кара съмерці.

Н. НЕДАСЕК

1918 - 1948

Да трыццатых ўгодкаў найвызначнейшых падзеяў нашага нацыянальнага руху.*

Падзея 1918 г. становіць сабою лёгчыны ѹ фактычны працяг развою, запачатаванага пры самым канцы 1917 г. на Першым Усебеларускім Кангрэсе ѹ Менску, і канцэнтруюцца вакол наступных асноўных бузлавых мамантаў: 1) першасе пераіншыцё ѹлады пракламаванай на Першым Усебеларускім Кангрэсе Беларускай Народнай Рэспублікай (БНР), задакументаване «І-й Устаўнай Граматай» БНР ад 21. 2. 1918 г.; 2) устанаўленыне канстытуцыйных асноваў БНР, задакументаване ѹ «ІІ-й Устаўнай Грамате» БНР ад 9. 3. 1918 г.; 3) «Берасцейскі мір» і спробы падзелу Беларусі; 4) абвешчаные незалежнасці БНР, задакументаване ѹ «ІІІ-й Устаўнай Грамате БНР» ад 25. 3. 1918 г. («Акт 25 Сакавіка»); 5) эвакуація ѹраду БНР ѹ Менску; 6) абарона рэзітак тэрыторыі ѹ саюзе ѹ Летувой супраць падзеяў з Заходу ѹ з Усходу.

У гэткай сыстэме ѹ парадку ѹ мусіць аглядаць ды разглядаць гэны падзеі гісторык.

Із падзялельля — да ѹлады

1918 г. засыпей афармаваны на Першым Усебеларускім Кангрэсе ѹ Менску кіраўнічы штаб нашага нацыянальнага руху ѹ глыбокім падзялельлем, куды ён быў загнаны разгонішчыкамі Кангрэсу — бальшавікамі. Але і ѿ гэтым падзялельлем пі не часінку ня спыніцеца ѹпорыстая ѹ напорная праца ѹ кірунку рэалізацыі волі разагнане Канстытуанты — Першага Усебеларускага Кангрэсу, у кірунку станаўлення нацыянальнае гаспадарстваўшчыны ѹ форме Беларускага Народнае Дэмакратычнае Рэспублікі — БНР.

Так, ужо першымі днімі новага 1918 г. Рада Кангрэсу із свайго кансьпірацыйнага падзялельля выдае першую адозву, у якой азначае сябе, як адзінага наўнага носібіта сувэрэннае ѹлады беларускага народу. На адным ізь першых кансьпірацыйных-жах сходаў Рады пастанаўляеца ѹважаць усе датулешнія нацыянальныя органы за развязаныя ѹлітвы ѹ вадзіцу ѹраду Рады, за вынікам аднаго — «Беларуское Цэнтральнае Вайсковая Рада», на якую ѹ складаеца адказнас заданыя падрыхтоўкі на дзабыцца ѹлады. Абдэльве Рады — і Рада Кангрэсу, і Вайсковую Раду — накіроўвае акты ѹ перадавое партыі «Беларускіх Радаў» — 289 рэзэрвавыя пяхотныя полк — раптоўна здымайсца ѹ Менску ѹ скіроўваецца на ахову чыгункі з колькісот кілётраў ад яго, чым разъбіваюцца ѹ сваё аснове ѿсі пляны збройнага паўстаньня. Наверх, унахы з 31. 1. на 1. 2. 1918 г., на загад начальніка Менскага ЧК Разацкага, хапаюцца найвыдачнайшыя правадыры Рады Кангрэсу ѹ Цэнтральнае Вайсковая Рада. Уся акцыя, здавалася-б, дзянае не-праўнага удару ѹ навет фіяска

